

שָׁאֲמָרוּ בְּשֵׁם צְדִיקִים "לֹא הִבִּיט אָנוּ
בִּיעָקֹב" עַל יְדֵי "וּתְרוּעַת מָלֶךְ בּוֹ" (במדבר
כג, כא), עַל יְדֵי שְׁהֵם בַּחֲבָה וְרַעוּת, כֵּן
נִזְכָּה בְּמַהֲרָה, אָמֵן:

שופטים

שָׁפְטִים וְשֹׁמְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ
אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ (טז, יח).

יֵשׁ לְדַקְדָּק אָמְרוּ 'תִּתֵּן לָךְ' דִּהְיָה לוֹ לומר
תִּתֵּן בְּכָל שְׁעָרֶיךָ וְתַבַּת 'לָךְ' מִיָּתֶר
לְכַאוֹרָה, וְעוֹד לְמָה הוֹסִיף הַכָּתוּב 'אֲשֶׁר ה'
אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ', הֲרִי הַדָּבָר יְדוּעַ שֶׁהַמָּקוֹם
שָׁאֲתָה יוֹשֵׁב בּוֹ נָתַן לָנוּ ה'.

לשמור את ההתעוררות שיהיה לה קיום

וַיֵּשׁ לְפָרֶשׁ בְּדֶרֶךְ רִמְזוּ, עַל פִּי מָה שֶׁרְאִיתִי
בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ עֲטָרָה לְרֹאשׁ צְדִיק
בַּפָּרָשָׁה זוֹ, שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַרָח"ק רַבִּי אֱלֵעָזָר
מִקּוֹזְנִיץ זצ"ל עַל הַפֶּסוּק (תהלים א, א) "אֲשֶׁרִי
הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הֵלֵךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים וְגו'
וּבְמוֹשֵׁב לְצִים לֹא יֵשֵׁב" וְגו'. וְזוֹלָה"ק,
דִּהְנָה הָעֵקֶר הוּא בַּעֲבוּדַת ה' יִתְבָּרֵךְ שֶׁלֹּא
לִהְיוֹת הַפְּכָפֶךְ, פְּעָמִים כָּךְ וּפְעָמִים כָּךְ, רַק
מָה שֶׁמִּקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ בַּעֲבוּדַת ה' יִתְבָּרֵךְ,
לְהַחֲזִיק בּוֹ תָּמִיד, לֹא כְדֶרֶךְ נַעֲרֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל הַמִּתְחַלְלִים בַּעֲבוּדַת ה' יִתְבָּרֵךְ,
שֶׁפְּעָמִים לָבֶם מִתְעוֹרֵר לֵה' יִתְבָּרֵךְ בְּתוֹרָה
וּתְפִלָּה, וְלִשְׁעָה קִלָּה נְסוּגִים לְאַחֹר

וְנוֹפְלִים בְּתַאֲוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִדּוֹת רָעוּת
ר"ל, זֶה נִקְרָא 'מוֹשֵׁב לְצִים' שְׂאִין לָךְ
לִיצְנוּת גָּדוֹל כְּזֶה, שֶׁבִּשְׁעָה זוֹ הוּא עוֹמֵד
לִפְנֵי ה' יִתְבָּרֵךְ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וְלִשְׁעָה
קִטְנָה נִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ אֶהְבֵּת ה' יִתְבָּרֵךְ וְהוֹלֵךְ
אֲחֵר תַּאֲוֹת לְבוֹ הַגְּשָׁמִיִּים, וְהֲרִי זֶה כְּגוֹנֵב
דַּעַת הָעֲלִיוֹנָה ר"ל. לָכֵן הָעֵקֶר הוּא לִהְיוֹת
עֹבֵד נֶאֱמָן וְעוֹמֵד חֲזָק בַּעֲבוּדַת ה' יִתְבָּרֵךְ,
וּמָה שֶׁמִּקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ פַּעַם אַחַת בַּעֲבוּדַת
ה' יִתְבָּרֵךְ שֶׁלֹּא לְשׁוּב לְכִסְלָה עוֹד, וְלִשְׁמֹר
עֲצָמוֹ שֶׁלֹּא לְהַכְשֵׁל חֵס וְשְׁלוֹם בְּשׁוֹם פַּעַם
בְּאַיִזָּה נִדְּנוּד עֲבָרָה חֵס וְשְׁלוֹם, וְזֶהוּ פְּרוּשׁ
'אֲשֶׁרִי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הֵלֵךְ וְגו', וּבְמוֹשֵׁב
לְצִים לֹא יֵשֵׁב' כִּנ"ל, עַכְל"ק.

וְנִרְחִיב קֶצֶת בַּעֲנִיָּן זֶה, דִּהְנָה אֵיתָא
מִהַבְעַל שֵׁם טוֹב וְצִלְלָה"ה עַל מָה
דְּאֵיתָא בַּחֲז"ל (אבות ו, ב) אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
בֶּן לִוִּי בְּכָל יוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת מִהָרַב, וּפִרְשׁ
שֶׁהֵם הַהִתְעוֹרְרוֹת תְּשׁוּבָה
הַמִּתְעוֹרְרִים בְּלֵב כָּל אֶחָד כָּל יוֹם, כִּי אֵין
לָךְ אָדָם שְׂאִין לוֹ שְׁעָה שֶׁמִּתְעוֹרְרִים בְּלֵבוֹ
הַרְהוּרֵי תְשׁוּבָה [ע"כ]. אָכֵן עֵקֶר הָעֲבוּדָה

הוא לראות שיהיה להתעוררות הזו קיום לתמיד, ולא ישאר חס ושלום גם אחר התעוררות הבת-קול ככלי ריק אשר לא נשאר בו שום התעוררות משפע הקדש שקבל מקדם. ויש לרמז זאת בהכתוב הנזכר, דאף על פי ש'בדרך חטאים לא עמד' אלא קבל התעוררות, עדין צריך שיהיה גם 'ובמושב לצים לא ישב' הינו שיחזיק ההתעוררות הלאה, כי באם חס ושלום אחרי ההתעוררות לא נשאר מכך כלום הרי זה בבחינת 'מושב לצים' כנזכר, אלא צריך להיות 'ובתורתו יהגה יומם ולילה' בתמידות.

קיום ההתעוררות - על ידי קבלות וקנסות

והנה איך באמת יוכל האדם להחזיק ולשמר את ההתעוררות שיימשך בה בתמידות, העצה לזה היא, שבזמן שמתעורר האדם לעבודת ה', יראה לשמר ולהחזיק ההתעוררות על ידי קבלה וקנס וכדומה, שעל ידי זה יהא לזה קיום לתמיד. וענין זה מצינו בחז"ל שהתירו והיו נוהגים אף להשבע שבועה כדי להתחזק בקיום המצוות, וכמו שאמרו ז"ל (נדרים ח, א) מניין שנשבעין לקיים את המצוה שנאמר (תהלים קיט, קו) "נשבעתי ואקימה וגו', ובר"ן ז"ל שם פרש, מניין שדבר הגון הוא להשבע לקיים את המצוה, ואפלו כשרים שנמנעים משבועה נשבעין הן בכך, שנאמר "נשבעתי ואקימה", כלומר שהרי דוד היה עושה כן. ולהלן שם אמרו, האומר אשכים ואשנה פרק זה או מסכתא זו, נדר גדול נדר

לאלקי ישראל, וכתב הר"ן, כלומר נדר משבח הוא זה וראוי לעשות כן, עד כאן לשונו. הרי שאף על פי שבסתמא אין לשבע אפלו על דבר אמת מפני חמר עוון שבועה, אבל בכדי לחזק עצמו בעשיית המצוות ובלימוד התורה אמרו דמצוה לשבע, כי זהו סתימת הפתח בפני היצר, והוא כמו שבארנו שעל ידי זה יכול לשמר הרשימא דקדשה מהתעוררות התשובה שיש לכל אחד, שיהא נשאר אצלו לתמיד. ועל דרך זה צריכים אף אנו לנהג בקבלות ובקנסות שיקבל כל אחד על עצמו, להתחזק בתורה ומצוות.

וענין זה נרמז בכתוב כאן, פרשת שופטים קוראים תמיד בהתחלת אלול, ובא הכתוב לעורר ולרמז זה הענין, כי ההתעוררות לה' יתברך שהיא בחינת 'שופטים', להיות בבחינת מארי דחשבנא ולחשב חשבוננו של עולם, שיהיה בבחינת שופט על עצמו, צריך להיות יחד עם זה גם בחינת 'שוטרים', דהינו לקבל על עצמו קנס בדבר המחיבו שישמר ויקיים מה שמקבל על עצמו. ועל כן נאמר 'תתן לך' בלשון יחיד, שמרמז בזה שהפונה בפסוק הוא על כל אחד ואחד, כי על כל אחד מוטל החיוב להיות בבחינת שופטים ושוטרים על עצמו.

ואמר הכתוב 'אשר ה' אלקיך נתן לך', כי עקר הענין של חשבון הנפש הוא לראות ולחשב אם עובדים את ה' כראוי בדברים אשר בינה ובין ה' אלקיך,

פניות, וזהו 'צדק צדק תרדף', שאחר עשית המצנה שהיא בחינת 'צדק', צריך לחפש ולראות באם היה צדק בתוך המצנה.

על האדם לשפוט ולמשמש במעשיו הטובים

ועל דרך זה כתב גם במאור ושמש וזה לשונו, "שפטים ושטרים תתן לה", הענין הוא כף, מי שהוא רוצה להיות עובד ה' באמת, אזי מחיב תמיד להשגיח על מעשיו, דהינו לא מבעיא שלא יעשה חלילה מעשה לא טוב, אלא אפלו המעשים טובים שעושה, ותפלתו ולמודו, ימשמש היטב אם היו בדחילו ורחימו כראוי, ואם הם זכים וצלולים בלי שום מחשבת פסול, או אל איזה פניה. וזהו שכנונו בגמרא (ערובין יג, ב) יפשפש במעשיו, ואמרי לה ימשמש במעשיו. פרוש יפשפש במעשיו הוא לראות אם לא עבר על לא תעשה או על עשה, וימשמש במעשיו הפונה היא למשמש במעשיו הטובים, אם הם בכל תקונם בדחילו ורחימו ובלי מחשבת פסול ופניה, כן שמעתי מאדמו"ר הרב מו"ה יעקב יצחק מלובלין זצלה"ה. וזהו 'שפטים ושטרים תתן לה', פרוש שתתן לה בעצמה, שהצדיק צריך לתן לו לעצמו שופטים לשפט את היצר הטוב שלו, ושוטרים לענש את עצמו ולעשות תשובה, ע"כ מדברי קדשו. ועל פי זה מבאר מדוע נאמר 'תתן לה' בלשון יחיד, דהוא רמז לכל אדם בפרטות שצריך לשפט את מעשיו.

שהם המצוות שבין אדם למקום, כי בדברים שבינו לחברו אם יחסר ויעבר על זה יזכר אותם ממילא מפני שצריך לבקש מחילה מאת חברו ודי בזה הזכירה, אף על דברים שבינו לקונו, אם לא יעמד על המשמר יכול לחסר חס ושלום הרבה מאד בעבודתו, על כן צריכים לקבל על זה קבלות על העתיד, ולנצל ההתעוררות תשובה הבאה לו לבוא על ידה לעבד ה' בפעל.

וביחוד בימים אלו יראה כל אחד לעשות חשבון הנפש, ולקבל על עצמו קבלות וקנסות, ולהמשיך ההתעוררות לבל יהיה חס ושלום בבחינת 'מושב לצים', ובזה נקרב הגאולה, אמן כן יהי רצון:

שפטים ושטרים תתן לה בכל שצריך
אשר ה' אלקיך נתן לה (טז, יח)

יש לדיק מהו הלשון 'לה', ועוד למה נאמר 'אשר ה' אלקיך נתן לה', והיה לו לומר 'בכל שצריך' ותו לא, והדבר ידוע שזה נתן לנו ממנו יתברך.

וחנה על הכתוב (טז, כ) "צדק צדק תרדף", איתא מזקני תיהודי הקדוש שהכונה בזה, שגם את הצדק צריכים לרדף בצדק ולא בשקר. ופרש ב"ק אדמו"ר זצלה"ה דבריו, דכאשר האדם עושה מצוה, צריך הוא לאחר המצוה למשמש במעשיו באם עשית המצוה היתה בצדק ובאשר בלי

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף עַל דְּבָרֵי קֹדֶשׁ, דְּהִדְרָךְ שְׁעַל יָדָה אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לָזֶה הַדְּרָגָא בְּשִׁלְמוֹת, הִיא עַל יְדֵי מַדַּת הַבְּטָחוֹן וְאַמוּנָתָהּ, כְּמוֹ שְׁאַמְרוּ (חולין ז, ב) אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְּמַטָּה עַד שְׁמִכְרִיזִין עָלָיו מִלְּמַעְלָה, וְעַל דֶּרֶךְ שְׁפָרֵשׁ הַמַּגִּיד מִקְּאֻנְיִין וְצִלְלָהּ ה' "לֶךְ ה' הַמְּלִכָה" (דברי הימים א כט, יא), הִינּוּ דָגָם זֶה שֵׁישׁ לָנוּ כַּח לְהַמְלִיךְ אֶת ה' יִתְבָּרֵךְ הוּא גַם כֵּן מִשְׁלָךְ וּמִמֶּךָ. וּבָאֵם מַגִּיעִים לְדִרְגַּת אַמוּנָה זֹאת, אֲזִי מִמִּילָא כְּאֶשֶׁר עוֹשִׂים מִצְוֹת, הֵם אֵינֵם נִעְשִׂים כְּדֶרֶךְ מִצְוֹת אֲנָשִׁים מִלְּמַדָּה אֲלֵא מִתּוֹךְ חֲשֹׁבוֹן הַנֶּפֶשׁ, כִּי מִכִּירִים וַיּוֹדְעִים שְׁעוֹמְדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, וּמִבִּינִים אֵיךְ צָרִיכִים לַעֲמֹד וּלְעִסֵּק בַּתּוֹרָה לִפְנֵי מֶלֶךְ גָּדוֹל וְנוֹרָא. וְזֶהוּ הַרְמֹז בְּהַמְשָׁךְ מֵאִמֵּר הַכְּתוּב 'אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לְךָ', הִינּוּ אֵיךְ מַגִּיעִים לְמִדְרָגָה זוֹ שֶׁהָאָדָם נִעְשֶׂה שׁוֹפֵט וְשׁוֹטֵר עַל מַעֲשָׂיו, עַל יְדֵי בְטָחוֹן וְאַמוּנָה לְדַעַת שֶׁה' הוּא הַנוֹתֵן כָּל הַכּוֹחוֹת לָאָדָם.

אֲזִי כְּכִיכּוֹל אָנוּ מַגְבִּיהִין אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּבַחֲיִנַת יִשְׂרָאֵל מִפְּרִנְסִין לְאַבִּיהֶם שְׁבַשְׁמִים (זוהר ח"ג ז, ב), מִכַּח הַמִּצְוֹת וְהַתּוֹרָה שְׁעוֹסְקִים בָּהֶם.

וְזֶהוּ הַטַּעַם שֶׁקּוֹרְאִים פֶּרֶשֶׁת שׁוֹפְטִים בַּתְּחִלַּת חֹדֶשׁ אֵלוּל, כִּי בַּחֹדֶשׁ אֵלוּל הוּא הַזְּמַן שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁתַּדֵּל לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת בְּשִׁלְמוֹת בְּבַחֲיִנַת 'שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים', כִּי אֲזִי הוּא זְמַן הַמִּיחָד לָזֶה, בְּבַחֲיִנַת (שיר השירים ו, ג) "אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי", שֶׁלֹּא יִהְיֶה מָסַךְ הַמַּבְדִּיל בֵּינֵינוּ לְבֵין ה' יִתְבָּרֵךְ.

וְזֶהוּ עֲנִין 'נִעְשֶׂה וְנִשְׁמָע', שְׁבַעַת קִבְלַת הַתּוֹרָה הַגִּיעָנוּ לְדִרְגָּה הַנּוֹכְרָת, שְׁאֵף לְאַחַר שְׁעָשׂוּ כְּכֹר מִצְוֹת, בְּכָל זֹאת שְׁפָטוּ אֶת עַצְמָם לְרֹאוֹת אֵם עָשׂוּ מַעֲשֵׂיהֶם כְּרֹאוֹי, וְעַל כֵּן לְאַחַר ה' נִעְשֶׂה' הַכִּירוּ בְּכֹף שֶׁהֵם צָרִיכִים לְשַׁמֵּעַ שְׁנִית.

וְזֶהוּ גַם הָעֲנִין שֶׁל שְׁמִחַת חֲתָן, דְּנוֹדַע מַה שְׁאַמְרוּ חַז"ל (ברכות ו, ב) דְּהַמְשַׁמַּח חֲתָן וְכֻלָּה זֹכָה לַתּוֹרָה שְׁנִתְּנָה בַּחֲמִשָּׁה קוֹלוֹת, שְׁנֵאֲמַר (שמות יט, טז) "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִית הַבָּקָר וַיְהִי קָלֹת וּבְרָקִים וַעֲנָן כָּבֵד עַל הָהָר וְקָל שֹׁפָר וָגו' וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר וָגו' וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל", הִינּוּ שְׁזוֹכִים לְבַחֲיִנַת מִתֵּן תּוֹרָה שְׁנִתְּנָה בְּסִינִי. וּלְפִי הַנּוֹכָר אֶפְשָׁר לִפְרֹשׁ, דְּבִשְׁמִחַת חֲתָן זֹכִים לַתּוֹרָה בְּבַחֲיִנַת 'נִעְשֶׂה וְנִשְׁמָע', דְּהִינּוּ לִפְשָׁפֶשׁ בְּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, כִּי בַּחֲתָן

וְזֶהוּ דְּאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (דברים רבה ה, ז), אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, נוֹתֵן אֲנִי מַה שְׁאֵהֲבִיתִי לָעָם שְׁאֲנִי אוֹהֵב, הִיוּ 'שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים', אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, בְּנִי, חַיִּיכֶם - בְּזִכּוֹת שְׁאֲתֶם מִשְׁמָרִים אֶת הַדִּין אֲנִי מִתְּגַבֶּה, מִנִּין, שְׁנֵאֲמַר (ישעיה ה, טז) "וַיִּגְבֶּה ה' צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט". וַיֵּשׁ לִפְרֹשׁ בְּדֶרֶךְ רִמְזוֹ, דְּכִשְׁבָּנִי יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים דִּין בְּעַצְמָם, עַל דֶּרֶךְ 'יִמְשֵׁמֶשׁ וַיִּפְשָׁפֶשׁ בְּמַעֲשָׂיו' כְּנוֹכָר לְעִיל,

נאמר בַּחֲז"ל (ירושלמי בכורים ג, ג) שמוחלין לו על כל עונותיו.

ח' יעזר שלכל הפחות בחדש אלול נזכה למדרגת שופטים, להתבונן במעשינו ולקבל על העתיד לעשות מצות ותורה בשלמות, ואז יקים בנו שנשמח כלנו בשמחת בית עולמים, אמן כן יהי רצון.

שפטים ושטרים תתן לה בכל שְׁעָרֶיךָ וְגו',
ושפטו את העם משפט צדק (טו, יח).

יש לדקדק דתבת 'לה' מיתרת לכאורה, דדי לומר 'שופטים ושטרים תתן בכל שְׁעָרֶיךָ' ותו לא.

וְנִקְרְיִים עוד מה שיש לדקדק בדברי המִשְׁנָה (ראש השנה טז, א), בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון, ובגמרא (שם יח, א) פָּרְשׁוּ מֵאֵי כְּבִנֵי מָרוֹן, כְּבִנֵי צֶאֱן, וְרַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל אָמַר כְּחִילוֹת שֶׁל בֵּית דָּוִד, וְצָרִיךְ בְּאוֹר מַה שְּׁמָשְׁלוּ הַדִּין שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְדַבְּרִים אֵלּוּ דִּיקָא.

לדון את עצמו לכף חוב ואת חברו לכף זכות

וְאִפְשָׁר לומר על פי מה שכתב בספר הקדוש תפארת שלמה, וזה לשונו, "שפטים ושטרים תתן לה בכל שְׁעָרֶיךָ וְגו' וּשְׁפָטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפַּט צֶדֶק" וְגו', יש לרמז בזה ענין דרך הצדיקים המנהיגים הישרים, כי עקר ענין הדין הוא

כמו שכתוב (אבות א, ו) הוי דן את כל האדם לכף זכות, כדי לעורר רחמים וחסדים על כל איש ואיש מבני ישראל אף שהוא בשפל המדרגה, אף על פי כן מחיב לדון אותו לכף זכות. וידוע כי דרך הצדיקים להיות נבזים ושפלים תמיד בעיניהם, ומביטים על כל אורחותיהם, ולא ינוחו ולא ישקוטו כאלו עומד עליהם שופט ושטר. אף כל זה הוא על עצמם, אבל את חבריהם הם דנין לכף זכות, והמה גדולים בעיניהם, אף שיודעים שאינם מגיעים לקרסליהם, ואף לפי דרכם שהמה שפלים בעיניהם ושונאים את עצמם, כלם כאחד חשובים ואהובים בלביהם להשפיע להם טובות וחסדים. כמו שכתוב ברבי חנינא בן דוסא (תענית י, א) שכל העולם נזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין, פרוש שהיה נבזה ושפל בעיניו כי גם קב חרובין די לו, וגם זה איננו שוה לפי מעשיו, והכל הוא בעיניו מתנת חנם, אבל על כל העולם היה משפיע להם כל טוב, ולזה כל העולם נזון בשביל חנינא בני.

וזה הרמז בפרשה זו שפטים ושטרים תתן לה בכל שְׁעָרֶיךָ, כדרך הצדיקים שהם נבזים בעיניהם וכאלו שטר ושופט היה עומד עליהם, ושופט את עצמו לחובה תמיד, באמרם כי אין בידם מעש להצטדק, אף את כל העם דנין לכף זכות, כמו שכתוב וּשְׁפָטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפַּט צֶדֶק, כי המה בעיניהם כצדיקים גמורים אף כשאינם מגיעים לערכם, ע"כ מדברי קדשו.

וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְבָאֵר 'שופטים' וְשׁוֹטְרִים תִּתֵּן לָךְ, כְּשֶׁתִּתֵּן עָלֶיךָ שׁוֹפְטִים שְׁשׁוֹפְטִים אֶת עֲצָמָם וּמִלְמָדִים זְכוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, אֲזִי וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשִּׁפְט צֶדֶק, ה' יִשְׁפֹּט אוֹתָנוּ בְּצֶדֶק לְחַיִּים בְּרָכָה וְהַצִּלָּחָה, וְכִמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "ה' צִלָּךְ" (תהלים קכא, ה), וּפִרְשׁוּ בַּסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים (קדושת לוי בשלח בשם הבעש"ט, של"ה שער הגדול אות שו בשם המדרש) שֶׁה' מִתְנַהֵג עִם הָאָדָם כְּצִל הַהוֹלֵךְ אַחֲרֵי הָאָדָם, וְנוֹהֵג עִמּוֹ כְּפִי מַעֲשָׂיו, לִכְךָ בְּאֵם הָאָדָם דּוֹרֵשׁ וּמִבְקֵשׁ אַחֲרֵי זְכוּיוֹתֵיהֶם שֶׁל אַחֲרִים וּמִקֵּים 'הוֹי דֵּן אֶת כָּל הָאָדָם לִכְךָ זְכוֹת', אֲזִי מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה גַם מִן הַשָּׁמַיִם מֵרַחֲמִים וְדִנִּים אוֹתוֹ כְּפִי מַעֲשָׂיו לִכְךָ זְכוֹת.

עֲבֻרוֹת שְׁבִין אָדָם לַחֲבֵרוֹ אֵין יוֹם הַכְּפוּרִים מִכֹּפֶר, דְּכִיּוֹן שֶׁעָקַר הָעֵצָה לְזֻכוֹת בְּדִין הוּא רַק בְּזְכוֹת שְׁאֵנוּ מִלְמָדִים זְכוֹת עַל חֲבֵרוֹ, שֶׁעַל יְדֵי זֶה מִתְעוֹרְרִים לָנוּ בַּשָּׁמַיִם זְכוּיוֹת כְּנֻזָּכָר, מִמִּילָא אִם הוּא לְהַפֵּךְ שֶׁהָאָדָם בִּקְטָטָה וּמְרִיבָה עִם חֲבֵרָיו גּוֹרֵם חֵס וְשָׁלוֹם שֶׁלֹּא יִלְמְדוּ עָלָיו זְכוֹת לְמַעֲלָה, וְעַל כֵּן צָרִיכִים לְפִיֶּס הָאֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ, וְזֶהוּ הַהִקְדָּמָה לְזְכוֹת בְּדִין אֲפִלוּ עַל עֲבֻרוֹת שְׁבִין אָדָם לְמָקוֹם.

יִתֵּן ה' שְׁבֻזְכוֹת שֶׁנִּלְמַד זְכוֹת עַל יִשְׂרָאֵל וְנִהְיָה בְּאַחֲדוּת, יִשְׁפֹּט ה' אוֹתָנוּ לְחַיִּים בְּרָכָה וְהַצִּלָּחָה.

בימי הדין יש להתחזק בעניני אהבה ואחווה

וּבָזֶה יִבְאֵרוּ דְּבָרֵי הַגִּמְרָא דְּפִרְשׁוּ דְּעוֹבְרִים לְפָנָיו כְּכַנִּי מְרוֹן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֵינּוּ כְּכַבְּשִׁים, כִּי דֶרֶךְ הַכְּבָשִׁים שֶׁהוֹלְכִים תָּמִיד בִּיחָד וְנוֹגְעִים זֶה בָּזֶה וְנִרְאִים כְּמַכְסִּים אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ לְהִגֵּן עָלָיו, וְעַל דֶּרֶךְ זֶה אָנוּ צָרִיכִים לַעֲשׂוֹת בְּעַת יוֹם הַדִּין, לִרְאוֹת מַעֲלוֹת וְזְכוּיוֹת חֲבֵרֵינוּ וּלְכַסּוֹת עַל פִּשְׁעֵיהֶם. וְזֶה דְּפִרְשׁוֹ עוֹד דְּכַנִּי מְרוֹן הוּא כְּחִילוֹת שֶׁל בֵּית דֹּד, מְרַמֵּז גַּם כֵּן עַל דְּבַר זֶה, דְּכִידוּעַ הַחִילִים בְּעַת הַמִּלְחָמָה נִמְצָאִים יַחַד בְּאַהֲבָה וְאַחֻוָּה וּמִגִּנִּים זֶה עַל זֶה, וְעַל יְדֵי זֶה שֶׁנַּעֲשֶׂה כֵּן אָנוּ יְכוּלִים לְזְכוֹת בְּדִין.

שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְגו' (טז, יח) יֵשׁ לְדַקְדָּק מֵהוּ הַלְשׁוֹן 'לָךְ', דִּהוּא כְּמִיתָר. וּמֵהַפְתּוֹב 'אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ' לְמַדוּ חֲזו"ל (מכות ז, א) שֶׁבְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל דּוֹקָא אֶתָּה מוֹשִׁיב שׁוֹפְטִים בְּכָל עִיר וְעִיר, וְיֵשׁ לְהִבִּין מִדּוּעַ נִצְטוּוּ עַל זֶה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בַּחוּץ לְאַרְץ, דְּלִכְאוּרָה בְּכָל מָקוֹם נִדְרָשׁ שִׁיחִיו שׁוֹפְטִים. גַּם מֵהוּ יִתּוֹר וְאַרְךְ הַלְשׁוֹן 'אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ', וְכֵן לְהֵלֵךְ (פסוק ב) שֶׁחֲזוֹר וּמִדְּגִישׁ זֹאת בְּאֶמְרוֹ 'לְמַעַן תַּחֲיָה וְיִרְשָׁתָּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ', הֵלֵא יִדְעֵנוּ שֶׁה' הוּא הַנּוֹתֵן.

גַּם לְבָאֵר מֵאֶמֶר חֲזו"ל בְּגִמְרָא שְׁבַת (י, א) כָּל דִּין שֶׁדִּין דִּין אֵמֶת לְאֵמֶתוֹ מַעֲלָה

וְזֶהוּ שֶׁאֶמְרוּ חֲזו"ל (יומא פה, ב) עֲבֻרוֹת שְׁבִין אָדָם לְמָקוֹם יוֹם הַכְּפוּרִים מִכֹּפֶר,

עָלִיו הַכְּתוּב כָּאֵלּוּ נַעֲשֶׂה שְׁתֵּף לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֹאשִׁית, וַיֵּשׁ לְהַבִּין הַשִּׁיכוֹת שֶׁל דִּין אֲמַת לְמַעֲשֵׂה בְּרֹאשִׁית.

כשיש דין למטה אין דין למעלה

וְהַעֲנִין יְבֹאֵר עַל פִּי מֵאֲמַר חֲז"ל (תנחומא משפטים ה) אִם יֵשׁ דִּין לְמִטָּה אֵין דִּין לְמַעְלָה, דְּהִינּוּ שְׁעַל יְדֵי שְׁבִית דִּין שׁוֹפְטִים וְעוֹשִׂים דִּין לְמִטָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, בְּזֶה הֵם מְמַתִּיקִים אֶת הַדִּינִים שְׁחָלִים חֶס וְשָׁלוֹם עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּמַעְלָה.

וּבְזֶה אֶפְשָׁר לְהַבִּין אֲמָרוֹ 'תֵּתֵן לָךְ', שְׁבִיזָה שְׁתַּמְנֶה שׁוֹפְטִים הַגּוֹנִים וַיְהִי דִין לְמִטָּה, מִמִּילָא לֹא יְהִי דִין לְמַעְלָה, וְנִמְצָא שְׁמִנּוּי הַדִּינִים הוּא טוֹבָה לֹא רַק לְהִיחִיד שְׁיוּכָל לְהַצִּיל מִמּוֹנוֹ בְּדִין, אֲלֹא הוּא טוֹבָה גְּדוּלָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שְׁעַל יְדֵי זֶה מְסַתְּלָקִים הַדִּינִים מִכָּל הָעוֹלָם, וְזֶה 'תֵּתֵן לָךְ', הֵינּוּ לְהִנָּאֲתָךְ וּלְטוֹבָתְךָ (עַל דֶּרֶךְ שְׁפָרְש"י בְּרֹאשִׁית יב, א).

וּבְזֶה יְתַבָּאֵר גַּם אֲמָרוֹ 'בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נֹתֵן לָךְ', עַל פִּי מֵאֲמַר חֲז"ל (מדרש המובא בטור סימן רצ), אֲמָרָה תוֹרָה לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּשִׁיכְנֶסוּ יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ זֶה רֵץ לְכַרְמוֹ וְזֶה רֵץ לְשָׂדֵהוּ תוֹרָה מֵהַ תְּהָא עָלֶיהָ, וְעַל דֶּרֶךְ זֶה יֵשׁ לוֹמַר שְׁבִשְׁעָה שְׁיִהְיוּ יוֹשְׁבִים אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ, יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיִשְׁכְּחוּ מִלְּדוֹן דִּינֵי הַתּוֹרָה, וְחֶס וְשָׁלוֹם לֹא יְהִי דִין לְמִטָּה, וּמִמִּילָא לֹא יִסְתַּלְקוּ הַדִּינִים שֶׁל

מַעְלָה מִהָעוֹלָם. עַל כֵּן הִזְהִיר כָּאֵן הַכְּתוּב, שְׁבִזְמֵן שִׁיכְנֶסוּ לְאֶרֶץ יִזְכְּרוּ כִּי ה' יִתְבָּרַךְ הוּא הַנּוֹתֵן לָהֶם אֶת הָאֶרֶץ בְּעִבּוֹר שְׁיִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וַיִּמְנוּ עָלֵיהֶם שׁוֹפְטִים לְמַעַן יִזְכְּרוּ וַיִּקְיֶמוּ דְּבָרֵי הַתּוֹרָה וַיַּעֲשׂוּ דִין לְמִטָּה, בְּכַדִּי שְׁלֹא יְהִי חֶס וְשָׁלוֹם דִּין לְמַעְלָה, וְלִזֶּה הַדְּגִישׁ הַפָּסוּק 'אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ'.

וְזֶהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה א, כז) "צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדֶּה וּשְׁבִיָּהּ בְּצִדְקָה", וּפְרָשׁ רַש"י ז"ל, עַל יְדֵי שְׁיִהְיוּ בָּהּ עוֹשֵׂי מִשְׁפָּט תִּפְדֶּה מַעְוֹנוֹתֶיהָ, דְּהִינּוּ כִּי עַל יְדֵי זֶה תִּפְדֶּה לֹא רַק מַעְוֹנוֹת הַגָּזֹל וְהַעֲשֶׂק שְׁיִהְיוּ בָּהּ, אֲלֹא עֲשִׂית הַמִּשְׁפָּט יִגַּן עָלֶיהָ מִן הַפְּרַעְנוֹת עַל כָּל עוֹנוֹתֶיהָ, כִּי עַל יְדֵי זֶה מְמַתִּיק הַדִּינִים שֶׁל מַעְלָה, כְּנֻזְכָּר.

וְזֶהוּ גַם מֵהַ שְׁאֲמָרוֹ חֲז"ל עַל דִּין שְׁדֵּן דִּין אֲמַת לְאֵמָתוֹ, מַעְלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֵלּוּ נַעֲשֶׂה שְׁתֵּף לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֹאשִׁית, דְּהִנֵּה נֹדַע מֵאֲמַר חֲז"ל (מדרש אגדה בראשית א. רש"י בראשית א, א) מִתְחַלָּה עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם בְּמִדַּת הַדִּין רָאָה שְׁאֵין הָעוֹלָם מִתְקִים שְׁתֵּף מִדַּת הַרְחָמִים, וְכִינּוֹן שְׁעַל יְדֵי שִׁישׁ שׁוֹפְטִים הַדִּינִים דִּין אֲמַת לְמִטָּה הָרִי זֶה מְמַתִּיק אֶת הַדִּינִים כְּאֲשֶׁר אֲמָרְנוּ, וְגוֹרֵם לְרַחֲמִים וְחֻסָּדִים בְּעוֹלָם, וְכִמוֹ כֵּן עַל יְדֵי עֲשִׂית דִּין אֲמַת נַעֲשֶׂה שָׁלוֹם בֵּין בְּעָלֵי הַדִּינִים, נִמְצָא שֶׁהַדִּינִים גּוֹרְמִים לְהַתְּפַשְׁטוֹת חֻסָּדִים בְּעוֹלָם, לְכֵן מַעְלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֵלּוּ נַעֲשֶׂה שְׁתֵּף לְמַעֲשֵׂה בְּרֹאשִׁית, שְׁהָרִי הָעוֹלָם מִתְקִים עַל יְדֵי מִדַּת הַרְחָמִים.

להשמע ליצר, כי יש לו ללמד מהיצר עצמו שמוסר נפשו על שליחותו, אם כן גם הוא צריך למסר נפש על שליחותו ולא לעשות כדבריו, ובזה נמצא שעובד ה' בשני יצרים, והינו שלומד גם מדרך היצר לעבודת ה', עכד"ק.

שאיבריו יחפצו מעצמם לעשות רצון קונם

ובזה אפשר לפרש לשון הפסוק 'שופטים ושוטרים תתן לה', ד'תתן לה' משמעו שמעצמך יהיו עליך שופטים ושוטרים בעבודת ה', והינו שכל אבריו יחפצו מאליהם לעשות רק רצון ה' יתברך, והוא מדרגת הצדיקים הגמורים ושלמות העבודה. וזהו 'בכל שערך' הינו השערים והאברים שבה, 'אשר ה' אלקיך נתן לה', מאחר שהקדוש ברוך הוא הוא נתן ויצר בה האברים וכל מה שברא הקדוש ברוך הוא הפל צריך להיות לכבוד שמים, וכמו שכתוב "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו" (ישעיהו מג, ז) וכמאמר חז"ל (אבות סוף פ"ו), לכן האברים מעצמם צריכים לחפץ לעשות רק לרצון ה' יתברך.

ויש לומר שזה גם הכוונה באמרו "צדק צדק תרדף", דמה שעוסק בעניני צדק, בתורה ובמצוות ועבודת ה', עדין זה לבד אינו השלמות הגמור, אלא צריך להיות גם 'תרדף' הינו שמעצמו ירדף וישתוקק לעשות רצון ה' יתברך, בלא שיצטרך ללמד ולהתעורר מהיצר. וזהו 'צדק צדק תרדף', שמתוך הצדק ועשית

והנה ביחוד בימי אלול שהם ימי הרחמים, שבהם כל אחד צריך לעשות דין וחשבון נפש לעצמו, ועל ידי זה יגרם שיהיו נמשכים רחמים בעולם. ובזה יש לפרש הפסוק 'שופטים ושוטרים תתן לה' באופן אחר, שתתן שופטים ושוטרים על עצמך, דהינו שתשפט את עצמך בחשבון הנפש, ובזה יקום בנו 'למען תחיה וירשת את הארץ', ונזכר לביאת גואל צדק, ולכתיבה וחתימה טובה, אמן:

שופטים ושוטרים תתן לה בכל שערך
אשר ה' אלקיך נתן לה (טו, יח).

יש לדקדק אמרו 'תתן לה' דהיה לו לומר תתן בכל שערך ותבת לה' מיתר לכאורה, ועוד למה הוסיף הפתוב 'אשר ה' אלקיך נתן לה', הרי הדבר ידוע שהמקום שאתה יושב בו נתן לנו ה' [וכן הקשה באלשיך].

ונראה לבאר בהקדם מה שכתב בספר הקדוש ארון עדות בפרשה זו, לבאר מה שאמרו חז"ל (ברכות נד, א) "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך" בשני יצרים, שכבר עמדו בזה איך אפשר לעבד את הבורא ביצר הרע. ופרש, שכאשר האדם רואה איך שהיצר הרע עושה שליחותו שמצוה מפי עליון לפתות האדם ועושה זאת בתכלית השלמות, מזה יכול ללמד לנפשו איך הוא גם צריך למלאות שליחותו ולשמע בקול התורה ולא

הטוב עצמו תדרוך מעצמך לעשות עוד צדק, ולא מתוך הלמוד מן היצר, וזאת מחמת 'למען תחיה', כי כל מה שה' יתברך בראך ומחיה אותך הוא למען כבוד שמים בבחינת 'לכבודי בראתיו', שכל עצמך תשתוקק רק לעשות רצונו יתברך.

ועל פי זה יתבארו כמה ענינים בדברי חז"ל. דהנה איתא בירושלמי (סוטה ה, ה) בדרך המלך עליו השלום שאמר (תהלים קט, כב) "ולבי חלל בקרבי", שהרגו ליצר הרע. ויש לבאר בזה, שאין הפונה 'הרגו' שבטלו לגמרי שלא היה שיה' בו פתוי היצר יותר, שכן אף על פי שהכניע ובטל את יצרו ותאוותיו, מכל מקום הרי היתה בידו הבחירה לשוב חס ושלום לעשות רצון יצרו הרע ולא להוסיף ולהתעלות בטוב, דאם לא כן לא היה לו לשם מה להשאר לחיות בעולם הזה, אשר תכלית הבריאה הוא לעבד את ה' על ידי התגברות נגד יצרו הרע, שלא יהיה שכרו לעולם הבא בבחינת נהמא דכסופא, ועבודה בלי שום בחירה ונסיון יכולה להיות רק בדרך של קבול שכר [כמו לעתיד לבוא], אבל בעולם הזה פתיב היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם (עירובין כב, א) אף יש לומר שהפונה 'הרגו' הינו שבטל ממנו החיות לפתות לרע.

וחוא על פי באור מאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קיט, נט) "חשבת דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך", ואמרו על זה במדרש (ויקרא רבה לה, א) אמר דוד המלך

רבונו של עולם בכל יום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך והיו רגלי מוליכות אותי לבתי כנסיות ובתי מדרשות. וצריך באור הפונה בזה, דמה צריך היה לו לדרוך לילך לבתים ומקומות אחרים. אלא הפונה היא, שדוד המלך עליו השלום אמר, שבתחלת עבודתו התעורר לעבד את ה' על ידי 'חשבת דרכי', הינו על ידי התבוננות איך היא התשוקה להתעסק בעניני עולם הזה כמקום פלוני ובית פלוני, ולמד מהיצר הרע איך לעבד את ה' בתשוקה ובמסירות נפש וכנזכר לעיל. ואולם כל זאת היא מדרגה נמוכה ועשה כן רק בתחלת עבודתו, אבל לאחר מכן הגיע למדרגה גבוהה של 'ואשיבה רגלי אל עדותיך' שהיו רגלי מוליכות אותי לבתי כנסיות ובתי מדרשות, והינו שכל איבריו היו מאליהם משתוקקים ומשעבדים לבורא יתברך שמו, ועל דרך שמצינו באברהם אבינו עליו השלום, שמאליו היו שתי כליותיו יוצצות אותו ומלמדות אותו את מצות התורה (אבות דרבי נתן פרק לג) ואז כבר לא היה צריך לילך בדרך הראשונה, להתעורר על ידי הלמוד מדרך היצר הרע, שכן כבר נטו אבריו מעצמם לעשות המטל עליהם.

ועל דרך זה יש לפרש מה שהרגו דוד ליצר הרע, דהינו שנתבטל ממנו מכל וכל החיות של היצר, כי יש צדיק שאף על פי שאינו שומע ליצר כלל, עדן יש אצלו החיות של היצר, וממנו לוקח ומתעורר

לעבד את ה', אף דוד המלך עליו השלום שכבר הגיע למדרגה זו שאיכריו היו משתוקקים ומשעבדים לה' יתברך מאליהם כנזכר, וכבר לא היה צריך ללמד לעבד את ה' בחיות מהיצר הרע, על כן בטל מעצמו כל חיות היצר, אחר שלא היה נצרך לו לעבודתו יתברך.

טעם בכיית הצדיקים והרשעים לעתיד לבוא

עוד יובן בזה מאמר חז"ל בספ"ה (נב, א) לעתיד לבא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו וכו', צדיקים נדמה להם כהר גבוה ורשעים נדמה להם כחוט השערה, הללו בוכין והללו בוכין, צדיקים בוכין ואומרים היאך יכלנו לכבוש הר גבוה כזה, ורשעים בוכים ואומרים היאך לא יכלנו לכבוש את חוט השערה הזה. וקשה מאד מלהבין, דאדרבה איפכא מסתברא, דלצדיקים היצר הרע איננו בבחינת הר גבוה שהרי יכלו להתגבר עליו, ואלו לרשעים הוא כן בבחינת הר גבוה אחר שלא הצליחו להתגבר עליו. עוד צריך להבין מדוע הצדיקים בוכים, אדרבה יש להם לשמח על מה שכבשוהו ליצר.

אלא יש לומר הכונה בזה, כי לעתיד לבא כאשר ישחט הקדוש ברוך הוא את היצר הרע ויבטל היצר הרע מן העולם לגמרי, וכדאיתא ברמב"ם (הלכות מלכים בסופו) שבימות המשיח לא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד וכו',

שנאמר (ישעיה יא, ט) "כי מלאה הארץ דעה את ה'", וכמאמר הכתוב "לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמע את דברי ה'" (עמוס ח, יא), ונמצא שאז אף הרשעים יהיו במדרגה זו שכל אבריהם ישתוקו מאליהם לעבד הבורא. וזהו שאמרו חז"ל צדיקים נדמה להם כהר גבוה, כי הם שכבר עמלו ויגעו לשבר כח היצר ולעבד ה', לכן בעת שיבטל יצר הרע ויראו שהנה מרגישים הם שהעבודה בנקל כל כך, יתמחו על גדל ההבדל בין העבודה של ימי הגלות שבהם כמה יגיעות נתיגעו בכדי לכבש היצר, ולכן יהא נדמה להם כהר גדל ההבדל בין ימות המשיח לימי הגלות שהיה יצר הרע קיים, ועל כן הם בוכים כי משתוקקים הם לעבודה השלמה שלהם בימי הגלות שזכו להלחם ולכבוש כח היצר. אבל הרשעים בוכים כי רואים שעתה הם בבחינת כל עצמותי תאמרנה, שמשתוקקים מאליהם לה' יתברך, וכיון שלא עמלו להגיע לשלמות זו, ועתה רואים שאפשר לנצח היצר ברגע אחד ובנקל כל כך, וזהו שנדמה להם כחוט השערה, ולכן תמהים על עצמם כיון שהוא כל כך קל לכבוש היצר ולעבד את ה', למה בימי הגלות לא הגענו לשלמות זו, הרי זה דבר קל וכחוט השערה הוא.

יחי רצון שנוכח שיהיה לנו נגיעה בזה, ביחוד בזמנים אלו של ימי הרחמים והרחוץ, ונוכח למה שאמרו (עפ"י שבת קלט,

א. ורמב"ם הלכות מתנות עניים י, א) אין ישראל נפדין אלא מתוך הצדקה, אמר:

ה', ועל ידי זה יהא מישר ארחות חיייהם של בני ישראל על פי התורה.

אך מלבד תפקיד זה היה המלך צריך גם לדאוג לענייני הגשמיים של עם ישראל,

כגון שהיה צריך לערוך מלחמות עם כל אויביהם ולשמר עליהם מכל רע, ועל כן כפל הכתוב 'שום תשים', לרמז שיש למלך שני תפקידים, האחד להנהיג את ישראל בדרכי התורה והיראה, והשני לשמר עליהם ולדאוג לצרכיהם הגשמיים. ומיהו עקר בחירת המלך לא היתה בשביל ההנהגה הגשמית ועשיית מלחמות ישראל, ולא היה זה אלא בבחינת טפל, כי הרי כבר נאמר (שמות טו, ג) "ה' איש מלחמה" והוא בעל המלחמות. וזהו שהתרעם שמואל הנביא על ישראל כאשר שאלו מאתו שיעמיד להם מלך, ואמר להם (שמואל א יב, יז) "ודעו וראו כי רעתכם רבה אשר עשיתם בעיני ה' לשאול לכם מלך", והינו היות וכונתם בשאלת מלך היתה שיהיה להם מלך ככל הגויים לנהל מלחמותיהם כנזכר שם בכתוב, ולא היתה כונתם לשם עקר תפקיד המלך, להנהיגם בדרכי עבודת ה'.

(*) [וזהו הרמז במה שנאמר 'את משנה התורה', ופרש אונקלוס שהוא מלשון שנון ודבור, שמטל על המלך לשנון לעם וללמדם את משפטי התורה. והנה גם בזמננו אף שאין לנו את משפט המלוכה, מכל מקום תפקיד המלוכה אינו בטל,

שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אליהו בו, מקרב אחיך תשים עליך מלך, לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא (יז, טו).

יש להבין כפל הלשון 'שום תשים'. ובהמשך הפרשה נאמר "והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת, וגו', לבלתי רום לבבו מאחיו" (יז, יח, כ), מבאר בזה, שמצות הכתיבה והקריאה בספר תורה של המלך זה למען לא ירום לבבו מאחיו, וצריך להבין הענין.

עיקר תפקיד המלך - לדאוג לענייני הרוחניות של העם

ואפשר לומר, דהנה עקר התפקיד המטל על מלך ישראל הוא להנהיג החיים של עם ישראל שיהיו על פי התורה ויראת ה', כמו שנצטווה "וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את ה' אלקיו" (שם יט), שצריך ללמד תדיר מה היא דרך הנהגת התורה, ולראות ללמד בני ישראל תורה ודרכי ה'. ויש לומר בדרך רמז שזהו שנאמר במלך "אשר יבחר ה' אלקיו בו", הינו שצריך המלך עצמו שיהא בוחר בדרך

שהתלמידים יתחכמים הם המלכים הרוחניים של ישראל, כמו שאמרו (עין גיטין סב, א) מאן מלכי רבנן, ועליהם מטל ללמד ולשנן לעם את משפטי התורה, בכדי שיגיעו ליראה את ה'.

אכן הנה נודע שאפשר לשלח יד בתורה ולפרש בה פירושים מחדשים לטהר את השרץ בק"נ טעמים (על פי ערובין יג, ב), על כן הצרך המלך לכתב את הספר 'מלפני הכהנים הלוויים', ונרמז בזה שצריך לכתב זאת על פי מקום המקדש שהוא המקום שהכהנים והלוויים משרתים שם, וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות מלכים פ"ג ה"א) שצריך לכתב את הספר על פי ספר העזרה על פי בית דין של שבעים ואחד, והינו במקום לשכת הגזית ששם יושבין הסנהדרין, והם יורו לו את התורה כנתינתה בטורה, כמו שנאמר (לג, י) "יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל". ולכן הצרך גם שיהא לו עוד ספר תורה המנח בבית גנזיו, והרמז בזה שאם בא לחדש דבר בתורה או להגיה בה, אומרים לו צא והבט בתורה המנחת לך בגנזיך, ואין לך רשות חס ושלום לשנות או להוסיף דבר על דברי תורתנו הקדושה, אלא כזה ראה וקדש.]

על המלך לנהוג עם העם באהבה ואחיה

ומלמדת אותנו התורה הקדושה אפן ההנהגה הנכונה של מלך ישראל, שיהיה באהבה ואחיה עם כל עמו, וכמו שיבאר להלן בשם התפארת-שלמה,

וכן שצריך להיות לו שתי ספרי תורה, האחד לעצמו שילמד ממנו דרכי התורה והיראה, והשני בשביל כלל ישראל ללמד אותם דעת ה' ויראתו. ועל ידי זה יגיע למדרגה של 'לבלתי רום לכבו מאחיו', שלא יבוא לידי גאות חס ושלום, כי באם הוא מתגאה הוא מסלק השכינה מקרב ישראל, שהרי על בעל גאווה אמרו חז"ל אין אני והוא יכולים לדור בכפיפה אחת (על פי סוטה ה, א)

והענין הנזכר, שצריך המלך להיות באהבה ואחיה עם כל עמו, מבאר בספר תפארת שלמה על הפסוק "מקרב אחיך תשים עליך מלך, לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא", והקשה, וכי למה נעלה על דעתנו שיתנו ישראל עליהם מלך מאמות העולם, עד שהצרך הכתוב להזהיר על זה, ועוד למה נאמר 'מקרב אחיך' ולא נאמר 'מבני ישראל'. ובאר כתוב זה בדרך רמז, שכונת הכתוב שהמלך צריך שיהיה לו אהבה ואחיה לכל אחד מישראל כאלו הוא אחיו, וזהו 'לא תוכל לתת עליך איש נכרי', דאין הכונה נכרי ממש, אלא דבאם המלך מתנהג אל עמו כנכרי ואיש זר אזי אינו ראוי להיות מלך, אלא המלך צריך להיות 'מקרב אחיך' באחדות עם אחיו. ועל דרך זה נאמר גם ככה גדול 'והכהן הגדול מאחיו', שכל הכח של כהן גדול צריך להיות על ידי בחינת 'מאחיו', שיתנהג לכל אחד מבני ישראל כאלו הוא אחיו. וזהו

לוי הוא 'פי כם בחר ה' אלקיך לשְׁתוֹתוֹ וּלְכַרְךָ בְּשֵׁמוֹ, לָמָּה לוֹ לְבָאֵר כָּאֵן מִהוּ תִּפְקִידוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן, אַחֵר שֶׁכָּבֵר נִתְּבָאֵר זֹאת בַּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים בַּתּוֹרָה.

וְאֶפְשָׁר לִפְרֹשׁ עַל פִּי אִמְרֵי קֹדֶשׁ ב"ק **אָמַר** וְצִלְלָהּ אֲשֶׁר פִּרְשׁ הַכֹּתוּב (ויקרא ט, כב) "וַיֵּשֶׂא אֶהֱרֹן יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיִּרְדּוּ מַעֲשֵׂת הַחֲטָאֹת וְהַשְׁלָמִים", כִּי הִנֵּה צָדִיק הַדּוֹר צָרִיף לְהוֹכִיחַ וּלְיִשֹּׁר אֶת דְּרָכֵי הָעָם, וּמִלְכָּד זֹאת צָרִיף גַּם לְהַשְׁפִּיעַ שְׁפַע קֹדֶשׁ בְּרוּחָנוּת וּבְגִשְׁמִיּוֹת לְעַם הַקֹּדֶשׁ, בְּבַחֲיִנַת (תעניית כד, ב) כָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא בְּשִׁבִּיל חֲנִינְיָא בְּנִי. אֲמַנָּם בַּעַת שְׂרוּצָה לְהַשְׁפִּיעַ גִּשְׁמִיּוֹת עַל כָּלִל יִשְׂרָאֵל, אֲזִי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אֵינִי יָכוֹל לְהוֹכִיחַ אוֹתָם עַל מַעֲשֵׂיהֶם, שֶׁכֵּן זֶה יָכוֹל לְהִבְיֹא עֲלֵיהֶם קִטְרוֹג שְׂאִינָם רְאוּיִים לְשְׁפַע מַחֲמַת עֲוֹנוֹתֵיהֶם. לָכֵן הַקֹּדֶשׁ בְּרוּף הוּא חוֹנֵן אוֹתוֹ דַּעַת קֹדֶשׁ, שֶׁבַעַת שְׁצָרִיכִים לְהַשְׁפִּיעַ גִּשְׁמִיּוֹת אֲזִי בּוֹ בְּזִמָּן אֵינִי עוֹסֵק בְּלִהּוֹכִיחַ, רַק דּוֹרֵשׁ וּמִבְקֵשׁ לְהַמְלִיץ טוֹב עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְרַק בְּזִמָּן אַחֵר הוּא מוֹכִיחַ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ וַיֵּשֶׂא אֶהֱרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם, שֶׁאֶהֱרֹן הִכָּהֵן בַּעַת שְׁהִיָּה צָרִיף לְכַרְךָ אֶת 'הָעָם' הֵינּוּ פְּשׁוּטֵי הָעָם בְּשְׁפַע גִּשְׁמִיּוֹת, אֲזִי בְּאוֹתָהּ הַעַת קִיָּם בְּנִפְשׁוֹ וַיִּרְדּוּ מַעֲשֵׂוֹת הַחֲטָאֹת וְהַשְׁלָמִים' הֵינּוּ שְׁנִסְתַּלַּק מִלְּרְאוֹת אֲצֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲטָאִים וּמִלְיִשָׁר אֶת דְּרָכָם שְׁתַּהֲיָה בְּשִׁלְמוֹת, עַד כָּאֵן דְּבָרָיו.

הַדֶּרֶךְ הַנִּצְרָכַת לְכָל מְנַהִיג בְּיִשְׂרָאֵל, לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּאַחֻזָּה וְאַהֲבָה עִם כָּל יִשְׂרָאֵל כְּאַחִיו. ע"כ תִּכָּן דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים.

וְעַל דֶּרֶךְ זֶה פִּרְשׁ הַתַּפְּאֶרֶת־שְׁלֵמָה בַּפֶּרֶשׁת אַחֲרֵי בִשְׁם הַרַח"ק רַבִּי יִשְׁעִיָּה מִפְּשַׁעְדְּכּוֹרֵז מִה שִּׁשְׁנֵינוּ וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בַּעֲזָרָה' (יומא סו, א), כִּי בַעַת שְׁהִכָּהֵן הַגָּדוֹל הָיָה עוֹבֵד אֶת עֲבוֹדַת הַקְּטָרֶת לִפְנֵי וְלִפְנֵים בַּעֲבוֹדַת יוֹם הַכַּפּוּרִים, שְׁהִיָּתָה עֲבוֹדָה קָשָׁה וְנוֹרָאָה, אֲזִי 'הָעָם בַּעֲזָרָה', הָיוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עוֹזְרִים לוֹ בַּעֲבוֹדָה, וְעִמְדוֹ בַּעֲזָרָתוֹ בְּתַפְלָה וְתַחֲנוּנִים עֲבוֹר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שִׁקְבַּל עֲבוֹדָתוֹ בְּרָצוֹן, וְכָל גְּדֻלָּתוֹ הָיָה מִכַּח אַחִיו כָּלִל יִשְׂרָאֵל הַמְּסִיעִים אוֹתוֹ.

וְחִיּוֹת וְאֵנוּ בְּנֵי מַלְכִּים וַיְמִי הַרַחֲמִים מִמְּשַׁמְשִׁים וּבָאִים, צָרִיכִים אֲנוּ לְהַתְּעַלּוֹת בְּיָמִים אֵלֵינוּ לְהַתְּנַהֵג הַכָּל עַל פִּי הַתּוֹרָה כְּמוֹ הַמֶּלֶךְ, וְנִקְרָב בְּזֶה יְמִי גְּאֻלָּתֵנוּ וּפְדוּת נַפְשֵׁנוּ, וְנִזְכָּה בְּקִרְוֹב לְמֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ אֲמֵן כֵּן יִהְיֶה רָצוֹן.

וְנִגְשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לְוִי כִּי כָּם בָּחַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְשִׁתּוֹ וּלְכַרְךָ בִּשְׁם ה' וְעַל פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל רִיב וְכָל נִגַּע (כא, ה).

צָרִיף לְהִבִּין לָמָּה דִּיקָא לַעֲנִין עֲגֻלָּה עֲרוּפָה נִזְכָּר זֹאת שְׁהַכֹּהֲנִים הֵם בְּנֵי לְוִי. וְעוֹד מְדוּעַ בָּאֵר כָּאֵן הַכֹּתוּב שֶׁעֲנִין חֲשִׁיבוֹת בְּנֵי

לכהנים יש שני תפקידים - כח החסד
וכח הגבורה

[ובכלל זה הם גם צדיקי הדורות שהם
בבחינת שבט לוי, שנבדלו מהעם
לעמד לפני ה' לשרתו כמו שכתב הרמב"ם
שם, וגם בהם נוהגים שתי הבחינות
הנזכרות, וכמו שהבאנו מכ"ק אאמו"ר
זצללה"ה שהיו לאהרן הכהן שני תפקידים,
האחד להוכיח לישראל, והשני להשפיע
עליהם ברכות גשמיות. ולפי מה שנתבאר,
אזי כח הכהן לעשות שני דברים אלו תלוי
זה בזה, שעל ידי שמלמד תורה לישראל
ומורה להם הדרך אשר יעשו ומוכיחם,
בזה נעשים הם כלי מוכן לקבלת הברכות,
ולאחר מכן הוא צריך לברכם באהבה.]

הטעם שהכהנים צריכים להביא כפרה על
מציאת חלל

והנה באם נמצא חלל בעיר, הוא סימן
שאין יראת שמים בעיר, כמו שאמר
הכתוב (בראשית כ, יא) "רק אין יראת אלקים
במקום הזה והרגוני", ולכן היו צריכים
הכהנים להביא כפרה, כי באם היו ממלאים
תפקידם ומלמדים ומוכיחים לישראל את
דרכי התורה והיו מכניסים בקרבם יראת
שמים, לא היו בני המקום באים לידי דבר
זה. ועל דרך זה אפשר לומר עוד, דזהו
הטעם שהגולה לערי מקלט צריך לישוב שם
עד מות הכהן הגדל (כמדבר לה, כח), לפי
שאם קם איש בישראל ורצח את חברו אף
בשוגג, אין זאת אלא מחמת שחסרה לו
יראת שמים, והקולר תלוי בהכנה הגדול
אשר היה צריך להשפיע יראת שמים לכל

והנה לכהנים יש שני תפקידים, האחד
לברך בכל יום את עמו ישראל
באהבה, והשני להורות וללמד תורה
לישראל, וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות
שמיטה פ"ג הי"ב) ולמה לא זכה לוי בנחלת
ארץ ישראל ובבזתה עם אחיו, מפני
שהבדל לעבד את ה' לשרתו ולהורות
דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים,
שנאמר "ורו משפטיך ליעקב ותורתך
לישראל", ע"כ. והנה ידוע שמדת הכהן
היא מדת החסד, להשפיע חסדים על בני
ישראל ולברכם תמיד, אף לעמת כן מדת
הלוי היא מדת הגבורה. וזהו שנאמר כאן
'הכהנים בני לוי', הינו שלכהנים יש שני
כוחות, כח הכהנה וכח הלויה, כח הכהנה
שהוא מדת החסד שעל ידו הם מברכים את
ישראל, וגם את כח מדת הגבורה של בני
לוי, ללמד את בני ישראל תורה ולהוכיח
אותם ללכת בדרכי התורה, שזהו כח
מדת הגבורה. ומרמז עוד הכתוב בהמשך
דבריו, 'לשרתו ולברך את שם ה'',
'לשרתו' רומז לבחינת מדת הגבורה, וכמו
שבאר הרמב"ם הנזכר שהכהנים נבחרו
לשרתו להורות דרכיו, ועל כן הם צריכים
להוכיח את ישראל כדי שיהיה להם כלי
לקבל את הברכות, ולאחר מכן הם יכולים
'לברך בשם ה'', להשפיע עליהם שפע
ברכות להוריק החסד לבני ישראל, מכח
מדת החסד.

ביניהם זה מורה שאין לו דעת תורה, וחלקי המחשבה והמעשה אינם מחברים זה לזה, ולכן אסור לו ללכת למלחמה, כי חס ושלום הוא יכול לרצח אדם שלא על פי ההלכה.]

חקדוש ברוך הוא יעזר לצדיקי דורנו שיוכלו להמשיך לבני ישראל, שפע ברוחניות ובגשמיות עד ביאת גואל, אמן בן יהי רצון.

ישראל, ורק בעת מותו יכול לצאת משם, כי מיתת צדיקים מכפרת (מועד קטן כח, א). והשתא מובן מה שנאמר כאן בענין עגלה ערופה ו'על פיהם יהיה כל ריב וכל נגע', שבא לרמז שעל פיהם בא עון הריב הזה עד שבא לידי רציחה, מפני שלא הוכיחו לישראל כראוי ולכן באו לידי עון. ועל כן צריכים הכהנים יחד עם זקני העיר להביא עגלה ערופה, ולומר לפני ה' "כפר לעמך ישראל", וגו'.

[*]עוד נרמז במאמר הכתוב 'הכהנים בני לוי אשר על פיהם יהיה כל ריב', שרק הכהנים בני לוי העוסקים בתורה תמיד, רק הם יש להם הכח להכריע אימתי מתר לצאת למלחמה, ואימתי מתר לרצח בני אדם, הכל רק על פי דעת התורה. ועל פי זה יש לבאר מה שנאמר בפרשה זו (לעיל כ, ח) "מי האיש הירא ורץ הלכב ילך וישב לביתו", ופרשו חז"ל (מנחות לו, א) שהשח בין תפלין של יד לתפלין של ראש חוזר מעורכי המלחמה, ולכאורה למה נקטו חכמים דוקא עברה זו דיקא. ונראה לבאר, דבמלחמה יש דינים והלכות אימתי צריך לשפך דמים ואימתי אסור, וצריך לזה דעת תורה להכריע אימתי לקים כל דבר במקומו הנכון והראוי לו, ומי שאין לו דעה זו אינו יכול לילך למלחמה. והנה תפלין שבראש הם כנגד המחשבה שבמח, ותפלין שביד הם כנגד המעשה שבידים, ואם אדם שח

ונגשו הכהנים בני לוי כי הם בחר ה' אלמדיק לשרתו ולברך בשם ה' ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע (כא, ה).

יש להבין הלשון 'הכהנים בני לוי'. גם להבין השיבות בין מה שהזכיר כאן אשר הם בחר ה' לשרתו ולברך בשם ה', עם מה שעל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע, שהם לכאורה ענינים הפכיים, שזה הוא לשרת לפני ה' ולהשפיע על עמו שפע ברכה, וזה הוא לעסוק בנגעיהם וחטאיהם של בני האדם, ומה מקום להזכירם כאחד.

שני דרכי התגברות על היצר

יש לבאר, דהנה נודע שישנם שני דרכים בעבודת ה' איך להתגבר על היצר, האחד היא הדרך הפשוטה שכאשר היצר מסיתו לעשות חס ושלום רע אינו שומע

* הוספה ממה שאמר בפעם אחרת (נעתק מכתבי תלמידים).

שלימות העבודה - להשתמש בכח היצר הרע לעבודת ה'

ועל פי האמור יש לבאר את מה שאמר רבי יוחנן לריש לקיש חילף לאורייתא (בבא מציעא פד, א), ופרש רש"י, כמה כחף יפה לסבל על התורה. ויש לומר דאין הפונה רק לכח גבורתו כפשוטו, אלא לכח המסירות נפש שלו בהיותו ראש הגזלנים והיה מוסר נפשו על זה, וממילא אם יתקרב לתורה ולמצוות אזי את הכח הזה של מסירות נפשו בגדל תשוקה, יכניס לקדשה ולתורה.

גם יבאר בזה מה שאמרו חז"ל (קדושין ל, ב) אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, שפבר דקדקו בלשון 'משכהו לבית המדרש', מדוע צריך למשך ולהכניס את היצר הרע לבית המדרש. אף המכונן בזה כדברינו, שצריך להכניס את כח היצר הרע לטוב, לכן משכהו לבית המדרש לנצל כוחו לתורה, וללמד התורה בתשוקה ואש קדש.

וענין זה כבר מבאר בספרים הקדושים (כתונת פסים שמיני), על מה שאמרו רז"ל איזהו גבור הכובש את יצרו (אבות ד, א), שגבור הוא זה 'הכובש' את יצרו דיקא, ולא שהורגו, והינו שמשתמש בכוחות היצר לעשיית הטוב. ויש לפרש עוד שלשון 'כובש' הוא כענין כבישה באכלין, שדבר כבוש יכול להתקיים לזמן הרבה, וזה מורה דהשלמות הוא לא רק שיהרג את היצר הרע, אלא לשמר כוחו ולהכניס אותו

בקולו, שזהו דרך של 'סור מרע', שסור ועוזב לגמרי את הרע. אבל יש עוד מדרגה גדולה ויתרה מזו, והוא להתגבר על היצר בדרך של 'עשה טוב', דהינו שכאשר מפתחו יצרו, אזי לא רק שעוזבו ואינו שומע לו, אלא אדרבה לוקח את כח היצר בעצמו, הינו את אותו החמדה והרצון שעל ידם רצה היצר להכשילו חס ושלום בעברה, את זה נוטל ומכניס אל הקדשה, לעשות טוב באותו החשק והרצון, ועל ידי העשה טוב הוא מתגבר על יצרו, ובזה הדרך הרי אף הרע נתהפך ונכלל בטוב, אשר זהו השלמות בעבודת השם.

וענין זה מרמז בדברי חז"ל (עירובין יג, ב) שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל וכו', עכשו שנברא, יפשפש במעשיו, ואמרי לה ימשמש במעשיו. דלשון 'יפשפש' ענינו הוא לחפש (כמו בברכות ה, א), דהינו לחפש שלא יהיה כלל במעשיו שום רע, והוא הדרך של 'סור מרע', וימשמש רומז להדרך השנייה, שאינו מגרש את כח הרע לגמרי אלא משתמש בו לדברים שבקדשה לעשותם בשמחה ובאהבה, וזהו 'ימשמש', הינו לא שיחפש לגרש הרע אלא ימשמש בידים במעשיו הטובים שיעשו כהגן באהבה ובשמחה ויכניס על ידם את כח הרע אל הטוב, שזהו שלמות העבודה כנזכר. וזהו שאמרו 'ועכשו שנברא' וצריך להתגבר על היצר, יכול לקים זאת על ידי שימשמש במעשיו.

לדברים שבקדשה, שיהיה עוסק בתורה באש קדש.

ויש לומר דזהו המכון בפסוק ונגשו הכהנים בני לוי, שמרמז על מה שהפרישו עצמם לתורת ה' ועבודתו, וכידוע מה שכתב הרמב"ם ז"ל בסוף הלכות שמטה, שכל מי שיתנדב לבו לעבודת ה' הוא בבחינת בני לוי אשר ה' חלקם ונחלתם. ומורה הכתוב, שהכהנים והצדיקים שהם בבחינת בני לוי שהפרישו עצמם לתורת ה' ועבודתו, לא רק שיעמדו לשרת ולברך בשם ה', הינו לעבד את הבורא יתברך שמו, אלא בכח עבודתם ותורתם אף על פיהם יהיה

כל ריב וכל נגע, שיבואו למדרגה כזו להכניס אל הקדשה אף את בחינת הריב והנגע הרומזים לכוחות היצר, כי יש בידם הפח שבזמן שעומדים לשרת ולברך לפני ה' יכניסו גם כל כוחות היצר אל הקדשה, לעבד את הבורא יתברך שמו באש קדש גדולה ויתרה, כמו שנתבאר.

ובימים הללו ימי אלול, צריך כל אחד להתגבר מאד נגד היצר בכל יכלתו, תחלה צריך כל אחד להשתדל להיות סר מרע כפשוטו, ולאחר מכן להגיע גם למדרגה של עשה טוב הנזכר, ובזה נזכה לקרב הגאולה, אמן בן יהי רצון:

בי תצא

שלשה ענינים המסייעים במלחמת האדם עם יצרו

(*) בי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אליך בידך ושבית שביו וגו' (כא, י').

אמנם יתבאר על פי מה דאיתא בזהר חדש (ריש הפרשה) שהפסוק קאי על מלחמת היצר הרע, 'בי תצא למלחמה על איביך' הוא היצר הרע אויבו הגדול של האדם, ולפי זה מבאר מדוע נאמר זאת בלשון יחיד, פיון

יש לדקדק למה נאמרה פרשה זו בלשון יחיד, ואם תאמר דכונתו על הכלל, הרי מהמשך הכתוב "וראית בשביה וגו' ולקחת" משמע דליחיד נאמר. גם צריך לבאר הלשון 'ונתנו ה' אליך בידך', ולא נאמר לשון אחר של נצחון וכבישה.